

STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
HOFWEG 13 3274 BK HEINENOORD

BULLETIN 76

APRIL 1998

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHÉ WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. 41119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Giro 38.70.852.
Contributie: minimaal F 10,-- per persoon/jaar.

Redactie:

Mevr. C. van Buren	W. Reedijk
J. Gerretse	Drs. J.E. de Rooy
A.O. Mol	C. Spruit
P.J. Pot	Mr. R. van der Waal
K.H. van der Ree	J. Weijers

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Telefoon 0186-601535.
Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.
Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.

Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.
Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord.
Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy 0186-602010

Niets van deze uitgave mag zonder toestemming van de
redactie worden overgenomen.

Beste vrienden,

De winter - voor zover je hem zo nog kunt noemen - loopt alweer op zijn eind en de dagen lengen. Het zal niet lang meer duren voor de eerste werkzaamheden beginnen ter plaatsing van het hek, dat de Vriendenkring heeft aangeboden als geschenk ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van het Streekmuseum. Wij hopen dat het er staat als in het najaar dat feestelijk feit herdacht wordt. De bestaande haag zal gedeeltelijk herplant worden om kale plekken in de tuin op te vullen. U ziet we doen niets weg alvorens na te gaan of het nog gebruikt kan worden. In principe gaat het ook zo met de aanwinsten, waar het museum steeds mee verrijkt wordt. Het moet wel gek gaan als er geen plaats voor wordt gevonden. Dat beginsel kent natuurlijk ook zijn grenzen. De conservator is zeer vindingrijk, maar moet woekeren met de ruimte!

Dat neemt niet weg, dat bezoekers zich toch nog behoorlijk door het museum kunnen bewegen zonder ergens over te struikelen of tegen aan te lopen. Komt en overtuigt U daarvan! Speciaal in dit lustrumjaar zou het aardig zijn als u de "jarige" eens een bezoek bracht!

Natuurlijk houden wij ons ook al bezig met de voorbereidingen van de Vriendendag op 3 oktober a.s. Daar we vorig jaar in de Hoeksche Waard bleven (excursie naar 's-Graven-deel) zoeken we het voor dit jaar buiten ons eiland. Zoals gebruikelijk hopen we u daar nader over in te lichten in het zomerbulletin.

Voorts vermelden wij met genoegen, dat onze medewerker de heer Tieleman dezer dagen 12½ jaar in ons museum werkzaam is. Wij zijn dankbaar voor zijn grote inzet en hopen ook de komende jaren van zijn diensten gebruik te mogen maken.

Veel genoegen met deze aflevering!

J.G.

SABINA VAN EGMOND (1)

Tijdens de restauratie van de Dorpskerk te Oud-Beijerland vorig jaar werd ook de authentieke grafkelder van Sabina van Egmond zichtbaar. Zij was daar in 1614 begraven in het kapelletje dat in het zuidoosten tegen de kerk was aangebouwd. Men sprak in vroeger dagen dan ook al van het "*grafinhuijssie*". In 1925 moest het worden afgebroken wegens de vergroting van de kerk en wat er overbleef verdween onder een planken vloer. De loden kist met de stoffelijke resten van Sabina werd herbegraven in een nieuwe kelder op enkele meters afstand van de oude plaats. Na 72 jaar kwam de fundering en ook de grafkelder dus weer voor de dag.

Hij was grotendeels gevuld met puin en afval. Bij het uitgraven werden, ongeveer 20 cm boven de keldervloer, drie verroeste ijzeren staven zichtbaar, vastgezet in de wand, die meer dan drie eeuwen gediend hadden als dragers voor de kist. De kelder, 1,90 m lang en 0,90 m breed, is van boven waarschijnlijk gewelfd geweest. Hij was van de ruimte ervoor gescheiden door een eensteens muurtje dat opengebroken was. Deze kelder waarvan de vloer bestond uit rode tegeltjes, hebben we slechts gedeeltelijk kunnen leegmaken. Er was helaas geen gelegenheid meer om de ruimte ernaast te onderzoeken. Een grafteken voor Sabina werd niet aangetroffen. Er is mij geen enkele beschrijving of afbeelding bekend van het interieur van het oude gravinhuisje.

Sabina heeft een veelbewogen leven gehad. Zij is het achtste kind uit een gezin van elf nog in leven zijnde kinderen. Zes jaar oud is ze als haar vader, Lamoraal, graaf van Egmond, in 1568 op last van Filips II, als één der eerste slachtoffers van Alva's schrikbewind, te Brussel wordt onthoofd. Hoewel ze nog te jong is om ten volle te beseffen wat het betekent als op 4 juni 1568 haar vader wordt veroordeeld om te worden "*gheexecuteert metten sweerden, en sijn hoofd ghesteld in 't openbaer om hooge om van elc ghesien te worden*" heeft deze dramatische gebeurtenis diep ingegrepen in haar leven en in dat van haar broers en zusters.

Ze zal toen niet geweten hebben dat haar moeder, Sabina van Beijeren, in een verzoekschrift smeekt het leven van haar man te sparen en om erbarming voor haar en haar elf kinderen. Evenmin dat haar moeder bij een bezoek aan Alva zich vernederd heeft door hem te voet te vallen om te pogen haar man te redden. Ze weet ook niet dat haar vader nog in de laatste uren van zijn leven aan de koning schrijft:

"Ick heb desen morgenstont verstaen het Vonnisse dewelcke uwer Majesteit belieft heeft teghen mij te doen geven, ende hoe wel mijne meijninghe noijt en is geweest van eijt te tracteeren, oft te doen tegen den dienst van dijnre Majesteit, thegen onse waerachtige oude en Catholische Religie, nochtans neeme ick in pacientie 't gene mijne ghenadigen Godt belieft mij toe te senden. Ende soo verre ick deurende deese troubelen eijt gheraeden oft toegelaten hebbe, dat anders schijne, 't selve is alijt ghebeurt met een oprechte en goede intentie ten diensten Gods ende van uwer Majesteit, ende om de noodzaaklijcheit des tijds, mids welcen ick uwer Majesteit bidden mij 't selve te vergeven, ende met mijner armer Huisvrouwe, Kinderen en Dienaaren modelijden te hebben en indachtig houdende mijne voorledenen diensten, op welck hoope ick mij gae bevelen in der barmhertichheijt Gods. Te Brussel bereet om te sterven desen V Junij 1568."

Sabina van Beijeren blijft met haar kinderen achter in kommervolle omstandigheden want alle goederen van haar man zijn verbeurd verklaard. Aangenomen wordt dat zij met haar kinderen een toevlucht in een klooster heeft gevonden. Haar lijfspreuk, Malheur me suit (het ongeluk volgt me), is veelzeggend. Mr. Johan van Someren zegt het in een gedicht aldus:

*Dit zijn d'alder-schoonste Landen
Die de Son uijt 't Zuiden raeckt,
EGMONT'S Reijne minne-panden,
Als hij om SABINA blaectt.
Maer weer schuijl-plaets voor haer kermen,
Daer men niet dan suchten hoort,
Als sij in haer Weduw-swermen
Om haer Vorst in Ramp versmoort.*

Na de Pacificatie van Gent worden de goederen weer aan de erfgenamen teruggegeven. Sabina van Egmond heeft na de dood van haar moeder in 1578 met haar zuster Françoise jaren doorgebracht in en gezworven door Frankrijk en Duitsland waar ze aan hoven verkeerd hebben en in kastelen van bloedverwanten en vrienden.

In 1592 vestigt jonkvrouw Sabina zich definitief in Holland. Omdat haar broer Filips in 1590 is gesneuveld, haar oudere zusters Leonora en Françoise zijn overleden en haar broer Lamoraal geen kans maakt de goederen in Holland in bezit te krijgen, doet deze zijn rechten over aan zijn zuster Sabina. Zij ontvangt in 1593 alle bezittingen met de heerlijkheidsrechten van de Staten van Holland mede op voorspraak van prins Maurits. Er is zelfs korte tijd sprake geweest van een huwelijk tussen Willem Lodewijk, de zoon van de oudste broer van Willem van Oranje, en gravin Sabina. Maurits is daar zeer mee ingenomen en hij schijnt indertijd naar Beijerland gereisd te zijn om de gravin te bezoeken en met haar te onderhandelen. Een verbintenis tussen Maurits' neef en Sabina is echter niet tot stand gekomen.

Siderius zegt in zijn boek "Uit vervlogen dagen" dat Sabina in deze tijd een huis in Oud-Beijerland heeft gekocht met (hooi)bergen, schuren en boomgaarden, gelegen aan de oostzijde van de Vliet, voor 5000 gulden. In 1595 trouwt Sabina met graaf George Eberhard van Solms, heer van Muntzenberg. Hij is als kolonel in dienst van de Staten van Zeeland en heeft een commando in de vesting Hulst. Hij is verwant aan het huis van Nassau en misschien heeft hij zijn eerste lessen in de krijgskunst wel ontvangen aan het hof van Jan van Nassau op de Dillenburg. Hij is nog geen 25 jaar oud terwijl Sabina met haar 33 jaar al de sporen vertoont van een leven van lijden en zorg. Op 14 maart 1595 zijn deze "droefkreukels", zoals haar tijdgenoten dat noemden, niet te zien want dan is zij, Sabina, "gebooren Princesse van Gaveren, Gravinne van Egmond, Vrouwe van Out ende Nieubeijerland etc.", de bruid. Het is groot feest in Delft, de woonplaats van Sabina. Het huwelijk wordt in de Oude Kerk plechtig ingezegend en 's avonds is er een luisterrijk bruiloftsmaal.

De feestelijkheden duren tot de 18^e. Het bruidspaar heeft zich voorgenomen er een "*somptueuse, magnifique en liberale*" (weelderige, luisterrijke en royale) bruiloft van te maken. De Egmonds staan bekend om hun liefde tot pracht en praal.

De schrijfster Anna Louisa Geertruida Bosboom-Toussaint heeft ons in haar boek "De Delftsche Wonderdokter" uit 1870-71 een uitvoerige beschrijving van deze bruiloft gegeven. De gebeurtenissen in deze historische roman beschreven, spelen zich voornamelijk af tijdens de viering van dit feest. De hoofdpersoon is een zekere Jacob Jansz. Graswinckel die geleefd heeft van 1536 - 1624 en wiens graf we aantreffen in de Oude Kerk te Delft. Op de grafzerk is een koperen plaat aangebracht met zijn naam en wapen en de woorden "*was tot een wonder, den armen rijk, hem selven arm*". Hij was een godvrezend man die zijn hele leven heeft ingezet voor arme en hulpbehoevende mensen. Hij woont naast Sabina aan de Oude Delft. Ondanks haar vaak langdradige beschrijvingen en weinig natuurlijke dialogen weet de schrijfster toch door haar karaktertekeningen en brede geschiedkundige uiteenzettingen te boeien. Een interessante vraag is overigens: wat is historisch en wat is geromantiseerd? Of anders gezegd: uit welke bronnen heeft zij geput?

In een volgend artikel willen we nog wat nader op deze bruiloft ingaan.

J.W.

NIEUWE VRIENDEN

In de afgelopen periode meldden de navolgende personen zich aan als vriend/vriendin van het streekmuseum. Iedereen nogmaals hartelijk welkom.

L 348	A.C. van den Berg-Stam	Dordrecht
L 851	J. van Beveren	Voorschoten
L 852	Mevr. van Beveren	Voorschoten
HW 288	J. Buitendijk	Oud-Beijerland
HW 151	B. Bijl	Numansdorp

HW 751	A.J. van Dongen	Puttershoek
HW 286	J. van Driel	Heinenoord
HW 293	A.D. Duhén	Mijnsheerenland
L 138	A. van Es	Zwijndrecht
L 67	J. van Gelder	Ridderkerk
HW 188	H.J. Goessens	Piershil
L 442	W.H. Harreman	Ridderkerk
HW 421	M.W. van den Heuvel	Numansdorp
HW 422	A.M.I. vd Heuvel-Kruijthoff	Numansdorp
L 361	A.C. Hoogvliet	Dedemsvaart
L 594	J. Kooijman	Rotterdam
HW 445	J. Krommenhoek	Heinenoord
HW 559	D. Molendijk	Strijen
L 210	H. du Morteen	Maartensdijk
L 643	J.M. Nauman	Vlaardingen
HW 334	S. van Nieuwenhuijzen	Heinenoord
L 386	P.C.O. Polderman	Zwijndrecht
L 518	K. Reedijk	Missouri-City V.S.
L 11	M. van Reij	Hendrik Ido Ambacht
L 232	J.P. van Santen	Oostvoorne
HW 388	J.G. van der Schoor	Oud-Beijerland
L 853	C. van Steenselen	Spakenburg
L 854	I. van Steenselen-vd Wildt	Spakenburg
L 849	A.W. van der Stel	Berkel en Rodenrijs
L 850	A. van der Stel-Keizer	Berkel en Rodenrijs
L 78	A. Stroober	Nieuwe Tonge
L 531	A.C. Tieleman	Sommelsdijk
L 113	E.A. van Valen-Roubos	Zwijndrecht
HW 539	A.G. van der Waal	Numansdorp
HW 372	W.A. v.d. Waal-Visser	Oud-Beijerland
HW 41	W.G.C. Wüst	Oud-Beijerland

Red.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Met vaste regelmaat lezen we in streekkranten, dat plaatselijke verenigingen of regionale organisaties een jubileum te vieren hebben. Zo kan 30 april herdacht worden dat precies honderd jaar geleden de toenmalige Rotterdamsche Tramwegmaatschappij (een rechtsvoorganger van de huidige ZWN) haar eerste tramlijn in de Hoeksche Waard opende. Aan de hand van het onderstaande krantenartikel (overgenomen uit het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard) uit april 1938, kijken we terug naar de reis van Rotterdam naar Numansdorp rond 1898, beschreven door een inwoner van Zuid-Beijerland, nog eens.

"Onze vroegere verkeersproblemen.

1 mei 1898 zou voor de Hoeksche Waard een onvergetelijken dag blijken. Dat was een dag van feestvreugde, want de tramverbinding tusschen ons eiland en Rotterdam was tot stand gekomen.

We waren feestelijk gestemd, toen we voor de eerste maal gezeten in een comfortabele fauteuil, door de ruiten van een der tramrijtuigen, het oog mochten laten gaan over de weelderige vruchtbare akkers van de Hoeksche Waard, terwijl we het grazende vee in malsche groene weiden, als voorbij zagen snellen.

Toen maakten we onzen eersten tramrit door eigen landouwen. Men wist: Nu niet meer geïsoleerd van het overige deel van de wereld.

Een rechtstreeksche verbinding van ons zoo afgelegen dorpje met een wereldstad, was nu ook tot stand gekomen.

Was het dan toch waar? 't Leek zoo ongelooflijk. Het schijnbaar ondenkbare, was dat dan toch werkelijkheid geworden.

Begrijpelijk niet waar, dat in een roes van opgewonden vrolijkheid ook wij de feestelijk versierde tram begroetten, toen deze voor 40 jaar haar dienst opende.

O! wat waren we dankbaar aan de R.T.M. voor het feit, dat deze ons dorpje uit zijn isolement verlostte.

ROTTERDAMSCH E TRAMWEG MIJ

TRAMLIJNEN DER R.T.M. ———
STOOMBOOTVEREN ———
SPOORWEGEN ·····
TRAMLIJNEN VAN ANDERE
MAATSCHAPPIJEN ·····

NET VAN STOOMTRAMWEGEN OP EN STOOMBOOTVEREN TUSSEN DE ZUID- HOLLANDSCHE EN ZEEUWSCHE EILANDEN

Belemmeringen die ons vaak in verlegenheid brachten, ja, die het soms onmogelijk maakten, zich los te maken van de grenzen van ons eiland, waren als bij tooverslag overwonnen.

Toen kwam de lang verbeide gelegenheid.

De band die ons aan ons dorpje gebonden hield, kon worden verbroken, en die gelegenheid namen we te baat.

Reizen deed men. De zucht tot reizen kwam als het ware bij allen in het bloed. Ieder maakte zijn tramtochten. En weer doemen in den geest van die aardige tafereelen op, uit lang verleden.

We zien hier die overbelaste tramwagens, volgepakt met opgewonden volkje. En dan kon niettegenstaande de passagiers er als het ware uitpuilden – het nog gebeuren dat het materieel niet toereikend was om den stijgenden stroom van reizigers te bergen. Wat dan? Geen bezwaar. Nog resten daar veewagens die het tekort aan plaatsruimte konden aanvullen.

Dan in de veewagens. Grappige tooneeltjes zeg, Ja, dan kon het wel eens een beetje scheef loopen.

Men houde er wel rekening mede, dat toendertijd we nog niet een door allerlei gemakken en luxe verwend volkje waren.

Wij namen het maar zooals het zich voordeed. Wie kende toen het rijwiel? De auto was ons immers geheel vreemd. Ja, de tram bracht indertijd een groote uitkomst.

Hoe een geheel ander beeld is sindsdien geschapen in de verkeersmogelijkheden.

Zeker, ook wij weten wel dat aan die gewijzigde verkeersmogelijkheden het tramverkeer zijn tol moet betalen, maar trots het sombere beeld dat dit verkeer thans aanbiedt gedenken wij ouderen, nog dankbaar aan de hulp welke zij eertijds bracht.

Of zegt het u niets, gij jongeren, ja het zal u ongelooflijk schijnen, dat het vroeger kon gebeuren dat inwoners van ons dorpje van hoogen leeftijd op de plaats hunner geboorte hun wieg en graf vonden, zonder zelfs iets aan afwisseling te hebben mogen beleven tenzij, ja, het de Buitensluische paardenmarkt of de Beijerlandsche beestenmarkt zouden zijn geweest.

Met dit beeld voor oogen zult ge onze sympathieke gevoelens tegenover de tram beter kunnen verklaren, niet waar?

Neen om den drommel niet. Het was geen pretje zooals we vroeger moesten reizen. Of gaat men tegenwoordig niet even vlug en veel gemakkelijker naar Weenen dan vóór 45 jaar naar Rotterdam?

Van haasten was geen sprake. Loopen, loopen, eindeloos loopen was het. Kom denk het je even in. Een reis naar Rotterdam. Wat was de eerste hulp welke moest worden ingeroepen? De nachtwaker. Door die moest je immers gewekt worden, om op tijd in Oud-Beijerland te komen, vóór het vertrek van de boot. Dan die twee uren wandeltocht over slecht onderhouden wegen. Om van te grillen niet waar. Dan een boottocht van twee uur. Voor men dus voet aan wal zette in Rotterdam was men reeds zes uur in beweging geweest.

Maar 't kon nog erger. De boot was niet altijd betrouwbaar. Die kon je wel eens in den steek laten. Of herinneren we het ons niet als de dag van gisteren toen we als jongen ook een keer mede mochten met vader naar de stad, waarmede Rotterdam bedoeld werd.

Herinneren we het ons niet hoe in kinderlijke naiviteit we er ons zoo veel van voorstelden. Varen, Rotterdam zien, veel te vertellen te hebben na je terugkomst. Vol verwachting op reis. Dan wanneer de moeizame tocht naar Oud-Beijerland ten einde is, het wachten op het vertrek van de boot. Wachten, steeds maar wachten. Wat duurt het toch eindeloos lang. Vertrek de boot nog niet? Nee m'n jongen de boot vertrekt nog niet, en zal vandaag niet meer vertrekken. 't Is te mistig om te varen. We moeten maar weer naar huis terug.

Die weg terug. Neen die vergeet je nooit.

Wie zou kunnen beschrijven het bittere zieleleed van een kind dat nog eens weer een weg van twee uur moet gaan loopen na in zijn groote verwachtingen zoo bitter teleurgesteld te zijn geworden.

Begrijpt ge het nu waarom wij met beide handen de gelegenheid aangrepen om per tram te reizen. Waarom wij voor 40 jaar de opening van de tramdienst met gejuich begroetten.

Wij zullen dit jubileum dankbaar gedenken. Of het een goede gelegenheid zou zijn om de Jubelaresse te huldigen? Neen dit denkbeeld laten we varen.

Het getal dergenen aan welke zij groote uitkomst bracht en diensten heeft bewezen is te veel gedund, terwijl een volgende generatie haar bestaan nauwelijks bewust is."

P.J.P

DE VRAGENRUBRIEK

Omdat er de afgelopen maanden nogal wat post is binnengekomen, steken we direct van wal met de weergave van de ontvangen antwoorden:

442. Jacob van Driel, geb. Mijnsheerenland 22-3-1821, overl. ald. 16-11-1862, zoon van Marinus van Driel en Tanneke Maaskant, tr. Mijnsheerenland 12-9-1846 Jacoba van Rijsdijk, geb. Oud-Beijerland 13-3-1821, overl. Mijnsheerenland 23.11.1864, dochter van Eeuwoud Rijsdijk en Johanna Notenboom. Uit dit huwelijk, geboren te Mijnsheerenland:
1. Johanna, geb. 22-8-1848, overl. Mijnsheerenland 7-10-1913, tr. ald. 8-5-1872 Arie Goudswaard, geb. Oud-Beijerland 31-3-1842, overl. Mijnsheerenland 19-3-1932, zoon van Stephanus Goudswaard en Pietje van Driel.
  2. Marinus, geb. 17-6-1851, overl. Maasdam 14-5-1914, tr. Mijnsheerenland 7-4-1881 Bastiaantje Koyck, geb. Spijkenisse 5-1-1858, dochter van Adrianus Koyck en Maartje Berkhout.
  3. Tanneke, geb. 8-9-1853, overl. Rotterdam 29-1-1944, tr. Mijnsheerenland 9-5-1878 Albertus Vink, geb. Oud-Beijerland 31-3-1853, overl. Rotterdam 18-10-1913, zoon van Goris Vink en Trijntje Vermaat.
  4. Ewoud, geb. 13-4-1855, overl. Zuidland 5-7-1937, tr. Oud-Beijerland 27-4-1882 Bastiaantje Langerveld, geb. Oud-Beijerland 31-5-1860, overl. 's-Gravenhage 7-3-1944, dochter van Abraham Langerveld en Huigje de Koning.

5. Jannetje, geb. 22-5-1856, overl. Mijnsheerenland 7-5-1869.

6. Teunis, geb. 16-3-1858, overl. Mijnsheerenland 21-9-1862.

7. Anthonetta, geb. 17-7-1860, overl. Oud-Beijerland 7-8-1924, tr. Mijnsheerenland 26-4-1883 Simon van Dijk, geb. Oud-Beijerland 17-3-1859, overl. Warmond 22-9-1932, zoon van Simon van Dijk en Beatrix van der Linden.

443. 1. Janneken Aarts van der Kest, geb. Maasdam, ged. Puttershoek 2-7-1634.
2. Aart Cornelis Kest, overl. na 1674, tr (2), aang. Ridderkerk 13-11-1644 Aeghtje Ariens, tr (1), aang. Mijnsheerenland 1629
3. Willemtge Dirks, j.d. van Westmaas (1629).
4. Cornelis Aarts van der Kest, overl. voor 1630, tr.
5. Neeltje Cornelis Greijn, geb. ca. 1576, overl. voor 1614.
8. Aert Stevens, schipper, tr.
9. Adriaantje Cornelis Joosten, geb. ca. 1560.
10. Cornelis Dirks Greijn, tr.
11. Lijsbeth Huijgen.
18. Cornelis Joosten, tr.
19. Adriaantje Bouwens.
445. Het overlijden van Elisabeth van Driel, weduwe van Abraham Preesman werd aangegeven te Zuid-Beijerland op 2-12-1763 in de classis 4 (f. 4.-.-).
446. Met betrekking tot Willem Pons (ook: Punghs, Pongs) werd uitgebreide informatie ontvangen. Een antwoord op de vraag is helaas nog niet gevonden.

Dan volgen hier de nieuwe problemen die om een oplossing vragen.

447. Gevraagd aanvullende gegevens en de afstamming van Johannes Pieterse Palsrok, overl. Strijen 10-11-1781, gehuwd met Maaïke Theunis Boer.
448. Gevraagd aanvullende gegevens en de afstamming van Judith van Erkel, overl. 's-Gravendeel 22-12-1782, gehuwd met Jacob van Ham.
449. Gevraagd aanvullende gegevens en de afstamming van het echtpaar Willem den Hartog en Metje Buijs (hij overl. 's-Gravendeel 23-6-1750, zij overl. Strijen).
450. Gevraagd aanvullende gegevens en de afstamming van het echtpaar Jacob Schouwenburg en Cornelia Kno(c)k (hij overl. Strijen 26-11-1788, zij overl. Strijensas, aang. Klundert 5-10-1778).
451. Omstreeks 1913/1914 kocht W.H. Blaak een boerderij te Goudswaard, staande en gelegen aan de Gebroken Meeldijk (ook wel: Gebroekendijk). Deze boerderij was bekend onder de naam "Loeve-Stein". In 1929 was deze boerderij bij het kadaster als volgt bekend: "Eene boerenhofstede met schuur, stalling en boomgaard, alles staande en gelegen aan den Ouden Koorndijk onder Goudswaard, kad. sectie D, nrs. 352, 353, 759 en 760, groot 45 aren en 49 centiaren. Gevraagd worden alle gegevens met betrekking tot de ouderdom van deze boerderij, de herkomst van de naam, de vorige eigenaren/bewoners enz. Zijn er nog tekeningen of foto's van de boerderij, zoals deze was tot september 1944?

452. Gezocht wordt een foto (of kopie daarvan) van Pieterella Maria Kimmel, geb. Goudswaard 3-11-1849, tr. Goudswaard 24-11-1871 Gerrit de Jong.
453. Gezocht wordt een foto (of kopie daarvan) van Anganieta Maria Kimmel, geb. Klundert 15-1-1820, gehuwd met Adrianus van Schelven. Zij overl. Zuid-Beijerland 25-5-1888. Wie weet datum en plaats van het huwelijk?
454. Aan de Dordtsestraatweg te Rotterdam stond vroeger een boerderij, "de Gele Stee" genaamd. Rond 1860 woonde daar de familie Van Gelder, later de familie De Bruijn-Vaandrager. Wie heeft nadere gegevens over deze boerderij en is er nog een foto van?

Wanneer u denkt een antwoord te weten op deze vragen kunt u (liefst alleen schriftelijk!) reageren.

Het adres van de vragenrubriek is: Strijensedijk 2, 3295 KM 's-Gravendeel.

Nieuwe vragen zijn uiteraard nog steeds welkom.

A.O.M.

AFDELING GENEALOGIE

In de afgelopen periode werd de verzameling fiches uitgebreid met gegevens uit de volgende bronnen:

- * 15.000 fiches uit diverse bronnen, voornamelijk betrekking hebbend op Puttershoek.
- * Rechterlijk Archief Heinenoord nr. 6: 1628-1678.
- * Archief polder Oud-Heinenoord, nr. 412: polderrekeningen 1738-1748.
- * idem, nr. 413: 1749-1759.
- * idem, nr. 414: 1760-1769.
- * idem, nr. 415: 1770-1780.
- * idem, nr. 416: 1781-1791.

De verzameling Streekgenealogieën (SG's) werd uitgebreid met de volgende nummers:

- 1226 Mizelmoe
- 1227 Roons
- 1228 Stuik
- 1229 Teunisse
- 1230 Versluis
- 1231 (de) Vogel
- 1232 van der Brugge
- 1233 Ruijsch van Dugteren
- 1234 Specht
- 1235 gegevens DTB Numansdorp 1653-1718
- 1236 van Naerssen
- 1237 Dirk van Assendelft, schout van Breda, en de zijnen
- 1238 Clinck
- 1239 Egeling
- 1240 Snoo
- 1241 Kant
- 1242 Goedhart
- 1243 van Seters
- 1244 Repelaer
- 1245 Thorbecke
- 1246 Winkel
- 1247 Doopboek Puttershoek 1711-1718. Gegevens van Puttershoekse families op alfabetische volgorde (aangegeven met 1247/.....)
- 1248 Sint Nicolaas
- 1249 Vrient
- 1250 Afstammelingen van Karel de Grote
- 1251 van den Sigtenhorst

Van de reeds bestaande SG's werden er weer meer dan 400 aangevuld. U zult merken dat een (periodiek) bezoek aan de studiezaal van het museum de moeite loont!

A.O.M.

SCHOOLMELK EN KLOK KIJKEN IN WESTMAAS door Jan in't Veld.

Vreemd was dat: midden in een polder met koeien een school waar kinderen melk drinken van de fabriek - schoolmelk. Het zou misschien nog te verteren geweest zijn als deze van hogerhand gedirigeerde drinkplicht gelijk op gelopen had met de leerplicht. Maar het begon al op de kleuterschool.

De kleuterschool: dat staat -droef stemmend- voor 'schoolmelk', en -blij stemmend- voor 'klok-kijken'. Maar terugdenkend dringt de schoolmelk voor.

'k Was er niet weg van, van die verse 'eigen gemaakte' melk van Cornelia of Annegie, die in de wei aan de Botweg liepen. Maar het was te doen, ze was vers en vol. Dat ze soms nog half warm was op tafel, dat hoefde niet, maar vooruit. 's Winters kwam dat wel van pas. Ik dronk het. Dat kon ook haast niet anders, want 'we hadden 't zelf'.

Op een dag ging ik naar ...de kleuterschool. Naar het kleine houten gebouwtje aan de Van Koetsveldlaan, met grote ramen in het rond, een lichtpaleisje. Waar juffrouw Leida, ja, wat deed ze? Veel belangrijker was dat ze aandacht en liefde uitstraalde. Had ze in de gaten hoe vies ik die melk vond? Maakte dat het drinken ervan verteerbaar?

Die vreselijke schoolmelk, 's ochtends bij aankomst stond dat kratje er al, naast de ingang: je kon er niet omheen. 's Zomers niet en 's winters niet. Als het gevroren had, zat het ijs erop. Juffrouw Leida zette de flesjes dan naast de kolenkachel, zodat ze wat sneller ontdooiden. En dan maar hopen dat ze zo tegen schoolmelk-drinkestijd te genaken was. Ook voor mij, want 'ik lust het niet' was er niet bij. Het was schoolmelk en dat betekende hetzelfde als: leerplicht, 't was wettelijk verplicht. D'r werd voor betaald en 't moest op.

En we hadden het allemaal nodig, hard nodig, of thuis nou de eigen melkbus over liep van verse volle warme melk of niet. 't Was immers oorlog geweest en er moest een nieuwe, sterke generatie opgebouwd worden.

Dat lukte niet met de lekkere biest-met-beschuit-met-suiker, die ik thuis at na het kalven van een koe: geen beschuit met muisjes, maar biest-met-beschuit.

Gelukkig was er behalve schoolmelk ook schooltijd. Niet omdat ik het zo gauw zat was, maar omdat het einde van die schooltijd betekende dat één van ons naar buiten mocht om op de torenklok te gaan kijken of het al tijd was. Dat was een feest. Weliswaar de eerste keer aan de hand van de juffrouw maar aan de hand van een lieve juffrouw lopen is aangenaam. Na een luttel aantal passen stonden we samen bij de zandbak. Dáár kwam de grote uitdaging: leren klok kijken.

In de zuidelijke bebouwing van 't Haagje was naast Janus Kramer een opening, die vanachter de zandbak een blik op de torenwijzers mogelijk maakte. Om dan voor het eerst op de vraag van juffrouw 'Hoe laat is het?' het goeie antwoord te kunnen laten volgen, dat was een heerlijke ervaring.

Kort daarna gingen we dan naar huis...omdat ik gezien had dat het tijd was: naar huis-tijd.

Twee herinneringen aan mijn kleuterschooltijd in Westmaas, de ene 'koud', de andere 'warm'. De hand van de juffrouw Leida maakt het samen tot een warm geheel.

WESTMAAS
BIJ AVOND.

WERKGROEP DIALECTEN

Lôôpes over durp III
door Chr. den Boer.

Het is al weer de derde aflevering van dit verhaal, dat gaat over de begin vijftigerjaren en waarbij de schrijver zijn geheugen aftast, wat hij nog uit die tijd weet.

Wat vooraf ging

Het is al weer een hort gelêêje, da'k de eerst twêê dêêlties over de Korendaik in dut blaedjie heb geplaest. Vandaer eve dut: We waere via de Meulendaik 't durp binnengekomme, we waere op de Kaoui, in de griend, in 't Haonend en 't poldertie van Ampt geweest. Oitaindelek kwamme we vanof de Westdaik weer terug op 't durp.

Trug op durp en onderdaik heen.

Het eerste wà je dan an je rekse kant kreeg was de stoep naer 't Achterweggentjie. Azzie tende de stoep was ging 't Achterweggentjie met een scherpen bocht naer links. In dien bocht an de rekse kant lag 't waitjie van Roels (de meulenaer). Daer sting d'n hit in. An de linkse kant begon een endjie vedder 't êêuwes van vrouw Van Es. Maor we gaon niet 't Achterweggentjie heen en vollege d'n daik. Drek onderan d'n daik sting de smeeërai van Aoi Kok. Die was toen nog in takt en wier gerund deur de broers Aoi en Kees Kok. D'r waere zat jonges die bang waere van Aoi Kok, want hai docht al gauw dà je kwaod dee en handelde daer ok naer. Alles bai mekaor viel 't allemel nogal mee, want ik glôôf niet dat die meñse wel 's iemand kwaod gedaen hebbe, of 't mos weze, dat Aoi Kok niks vermoedende jonges vroeg, of ze wat wouwe hebbe. Azzie niet te handeg was, dan zee je gêên nêê. Hai vroeg dan, om je hand op te houwe. Azzie dat dee, dan liepe grôôte kañs, dattie d'r een gloeiende kool in douwde. Naest de broers Kok kwan het Waotermesien met as machinist Maortie Kimmel. Daer wier de waoterhoishouding in de polder De Ouwe Korendaik mee geregeld deur middel van het op pail houwe van het Sandêê.

We kwamme dan an't hois van Gerrit Baiers (Benjert) en z'n vrouw Pietjie. Vervolleges steke we d'n ingang naer de wurft van Dammes van 't Zelfde over en komme bai een stelletjie laege hoisies, waer Krain van 't Hof, Piet Hoek en Kors Groen weunde.

En anêens binne we dan op d'n hoek van de Benêêje Meulendaik en de Durpsstraet, waerof de kleremaokerai van Piet Jañse was, die inweunde bai z'n zus Pleun en d'r man Aorie de Jong, maor hierover laeter, want we steke d'n ingang van de Durpsstraet over en lôôpe langs de zaikant van het cefé van Hollander vedder. Naest 't melkhok van Hollander (die was behalveve ceféhouwer ok melkboer) weunde Kees Mastenbroek, een wat vreemde man, waer een stel jonges haimlek ok benauwd van was, want hai kwammie welles achteran, azzie kwaod dee. Naest dat hois liep een slôôt in de richting van de Grôôte kerk. An de andere kant van die slôôt weunde de gezusters Kimmel, Maortie (van 't waotermesien), Mains en Lenao, gêêns van alle ooit getrouwd geweest. Daernaest kreegie dan de smeeërai van Raodewalt, waer of dat ik nog wel paerde heb zien beslaon. In een slop naest Raodewalt stonge nog twêê hoissies. In êên daarvan weunde Lauw Groen, terwail ik doch, dat in dat andere hoissie Jaop van Dirk Jañse met Maintjie nog een hortie geweund hebbe, maor dat zel wel laeter geweest zain. Je ken 't je aige nou bekant niet meer voorstelle, maor endelang Onderdaik lag ok nog een slôôt mit bruggetjies en dammetjies naer de hoize. We zain angeland bai de Pasterie. Een grôôt hois met een flinken toin d'r omheen. In d'n hoek van de voortoin sting een prachtige ouwen treurwilg an de rand van d'n domineeslôôt. Jaere naedat die slôôt gedempt is hebben ze die treurwilg motte rooie, werschainlek omdat tie te drôôg stong. Langs d'n domineeslôôt lagge de tointjies van de meñse die op 't Padjie weunde.

't Padjie.

Het Padjie was een belangrijke verbinding van Onderdaik naer de nieuwe Juliaonaotraet. Van een antal meñse weet ik nog wel wie d'r daer weunde, maor zeker niet allemael meer. Henk de Vos, Opoe de Vos, d'n ouwe Jaop Jañse, Kees Klain, Joap van den Hoove, d'n ouwe Leen Kooi (Simaertesdaik) en Leen de Broin.

Naest Leen de Broin sting het Groene Hokkie (dat was een voormalige directiekeet), maor dat was de Juliaonaotraet. Vedder liep 't er nog een pad naer 't hois van d'n ouwe Bas Hoek (van der Hoek, dat "van der" werd vrijwel nooit uitgesproken). Neffe dat hois sting een wit schuurtie.

Vedder Onderdaik hene.

We gaon weer trug naer Onderdaik. De Openbaore School was dan het eerste gebouw nae 't Padjie. Vooran 't schoolhois en daerachter waere drie lokaole en een gimmestieklokoal gebouwd. Daernaest en d'r achter een schoolplain. Dat gimmestieklokoal fungeerde in die taid nog as een soort Durpshois. De meziek rippeteerde daer en d'r wiere oitvoeringe gehouwe. Schoolmêester oit die taid waere Straoshaim en Broñzema. Schooljuffrouw was juffrouw Oortman. Naest de school weunde Korvink, een voormaolege tummerman, die zat te renteniere. Op dat hois sting de naam van z'n vrouw: Nellie. Nae Korvink kon je reksom weer een padjie in. Daer stinge ok nog een stik of wat hoissies, waer onder andere Rook Kooi (Simaertesdaik), z'n zeun Dirk, Klaossie de Vos, vrouw Groenenberg en Leen Zwaigers weunde. Onderdaik gaon we vedder met twêê laege hoissies, die stonge waer nou de grazie van Burikis. In êên daarvan weunde Betjie Broes en in 't andere doch ik dat Hannes Simmaertesdaik daer nog geweund heb.

Nae 't hois van Snêêp (êên van de eerste die een tillevisie had op 't durp) kreeg ie dan de Chrissieleke School. Op die school zatte hêel wat meer kinders dan bai oñs op de Openbaore. Ze hadde daer dan ook 4 lokaole glook. Netuurlek lag ok neffe deuze school een schoolplain. Schoolmêesters oit die taid waere Bôone, die opgevolgd wier deur Bos. Ok hier weunde 't hêofd van de school voor de school.

We komme dan op d'n hoek van Onderdaik en de Zaonweg, waerof 't hois van Piet Andeweg sting, die daer weunde mit z'n dochter Dinie. Het êênegste watter dan Onderdaik verbai de Zaonweg nog sting waere de hoize van de burregemêester en d'n dokter mit daer tussenin het Gemêentehois, dat altaid Sikketrie genoemd wier. Spottend hiete dur hêêle complex in de volksmond Het Kremlin. Wordt vervolgd.

WERKGROEP DIALECTEN

Het Streekmuseum op Internet

Sinds enige maanden is informatie over het Streekmuseum Hoeksche Waard te Heinenoord op het World Wide Web (Internet) te vinden op onze genealogiesite. De betreffende pagina is te zien via onze homepage op het adres:
http://www.medewerker.hro.nl/w_t_molema

Naast de algemene informatie over het Streekmuseum, zoals bezoekadres en openingstijden is tevens vermeld: de vraag- en antwoordrubriek, de aanwinsten (nieuwe fiches), de nieuwe streekgenealogieën en de aangevulde streekgenealogieën. Met andere woorden: de genealogische informatie die ook steeds in het Bulletin is terug te vinden. Daarnaast is op verzoek van een aantal genealogen op de site een begin gemaakt met de vermelding van een totaaloverzicht van alle streekgenealogieën. De ingang is alfabetisch. Dat overzicht zal, als het uiteindelijk compleet is, op papier ook in het Streekmuseum raadpleegbaar zijn.

Op die pagina treft men ook informatie aan over de familie Smitshoek uit de Hoeksche Waard en er worden verwijzingen gemaakt naar een aantal andere pagina's op het World Wide Web, waar informatie is te vinden over families die hun oorsprong hebben in de Hoeksche Waard. Er is o.a. een link gemaakt naar een pagina in Canada (Den Hartigh) en Zuid-Afrika (Pierneef museum).

Uiteraard is ook vermeld hoe men vriend kan worden van het Streekmuseum. Naast de genealogische vragen, die wij kregen op de complete index van de kwartierstaat van onze dochter, heeft het ook geresulteerd in een aantal nieuwe vrienden van het Streekmuseum en in meer bezoeken aan het Streekmuseum.

Het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag heeft op haar zeer druk bezochte site in de rubriek van de archieven overigens een verwijzing naar onze pagina over het Streekmuseum opgenomen.

Het Streekmuseum heeft een plaats in het web gekregen en kan wereldwijd bekeken worden. Hopelijk draagt het een steentje bij aan de verdere ontwikkeling van het Streekmuseum.

Piet en Willeke Molema-Smitshoek
Zoetermeer

AANWINSTEN

Meestal kunnen wij u in deze rubriek oude tot zeer oude toevoegingen aan de verzamelingen van het Streekmuseum melden. Ditmaal beginnen wij met het noemen van een aanwinst die pas kort geleden werd gemaakt. Toch is het een bijzondere aanwinst, omdat het een niet meer gebruikt werktuig weergeeft. Het is namelijk een fraai uitziend miniatuur van een paardenkarnmolen, dat door een modelbouwer uit Oud-Beijerland is gemaakt. De karnmolen is in de studiezaal te bekijken.

Veel van de volgende aanwinsten hebben elders in de museumgebouwen al een plaats gekregen. Zoals de schenkingen aan landbouwgereedschap: een schoefhaak, een zeis zonder steel, een pikhaakje, een haartuig, twee sikkels, een strijker (aanzetsteen voor een zeis), een hakmes, een 'reespade', een zaaimachientje en drie (hand)schoffelmachines.

Diverse voorwerpen uit een voormalige slagerij werden aan het museum geschonken: vier vleeshaken, een hakbijl, drie uitbeemessen (of wat daar na vele jaren van veelvuldig slijpen nog van over is), een aanzetstaaf en een bordje "Verboden voor honden en katten". Verder hoorde bij deze slagerij een kasboek uit 1924 en een inkoopboek uit 1933. Hieruit blijkt dat er elke week één koe en één varken werd ingekocht.

Het aantal huishoudelijke voorwerpen en kleding was deze keer gering: drie keuvelds en een weckfles (met pruimen).

Aan boeken werd ontvangen: zes 18e eeuwse bijbeltjes, een landbouwalmanak uit 1948, studieboeken van de Landbouwschool en een plaatjesalbum "Hollandsche kunst" door "de erven de wed. J. van Nelle", Rotterdam.

Rest ons nog de aanwinsten te vermelden, die niet in één van de hiervoor genoemde groepen zijn onder te brengen: een geschilderd portret van T. Taselaar en één van diens vrouw N. Taselaar-v.d. Velde, een compleet BB-kostuum met helm, een vergunning om overstroomd gebied te mogen betreden (1953), een reclameplaat van J. Nooitgedacht & Zn. te IJlst en een aantal dozen en verpakkingsmateriaal waarmee de inventaris van de "winkel van Taselaar" kon worden aangevuld.

Wij bedanken de gevers van bovengenoemde voorwerpen van harte voor het schenken ervan aan het Streekmuseum.

R.v.d.W.